

CƏFƏR
CABBARLI

DÖNÜŞ

/ Pəyəs 11 şəkilə /

QANUN NƏŞRİYYATI

Əsərdə insanın həyatında baş verən dəyişikliklər və mənəvi dönüş təsvir olunur. Qəhrəman keçmiş səhvlərini dərk etməyə başlayır. Hadisələr insanın vicdan və düşüncə mübarizəsini göstərir. Müəllif mənəvi yenilənmə ideyasını ön plana çəkir. Əsər insanın doğru yolu tapmasının vacibliyini göstərir.

Cəfər Cabbarlı   **DÖNÜŞ**
/ pyes 11 şəkildə /

Janr: pyes

Yaş qrupu: 14+

Ölçü: 120x185 mm

Cild: yumşaq

Səhifə sayı: 160

Naşir: Şahbaz Xuduğlu

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Mətn dizaynı: Ramin Əli

Qanun Nəşriyyatı

Bakı, Azərbaycan, AZ1102, Tbilisi pr., 76

Tel.: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-608-55-7

© Qanun Nəşriyyatı, 2026

© Azərnəşr, 1968, 1969

DÖNÜŞ

/ Pəyəs 11 şəkildə /

İştirak edərlər:

Gülsabah - Moskva teatr məktəbini bitirib Bakıya gələn gənc aktrisa

Zaman, Sapan - Bakı teatr aktyorları.

Əmrulla - teatrın müdiri, irəli çəkilən.

Əlimurad - aktyor və yerli komitə sədri.

İlyas - siyasi rəhbər.

Xurşid, Asya - aktrisalar

Əlimuxtar - özündən yetişmə rejissor.

Bayram - məktəb bitirmiş gənc rejissor.

Şövqi - rejissor köməkçisi.

Arif Hikmət - Moskvada oxumuş aktyor.

Mirzə Camal, Xosrəmməd - qoca aktyorlar.

Qüdrət Arslan - məşhur dramaturq.

Ötgün - gənc dramaturq, tələbə.

Qəmər - qoca şəriət müəlliməsi, hərdən rus dilindən də dərs verirmiş.

Gülər - onun gənc qızı, məktəbli.

Turac - Qüdrət Arslanın arvadı, savadlı gənc qadın.

Münəvvər - gənc səhnə həvəskarı.

Əlabbas - teatrın kuryeri.

Daşdəmir - konkurs komissiyasının sədri.

Tutu - Qüdrət Arslanın qızı 4 yaşında.

Staroverov - teatrın rəssamı. E l d a r - fəhlə.

Xudayar, Molla Rəhman, Əbdül - 11-ci şəkildəki səhnəcikdə iştirak edən kəndlilər.

5-ci şəkildə iştirak edən Hikmət Kamal və Fikrət Kamal yazıçıdırlar. Kamal Fikri isə “münəqqiddir”.

Kütləvi səhnədə iştirak edənlər: yazıçılar, münəqqidlər, aktyorlar və tamaşaçılar. Kütlədən başqa 25 nəfər aktyor da iştirak edir.

BİRİNCİ ŞƏKİL

Teatrda bir otaq. Z a m a n Güzgünün qabağında durub əlindəki kağızdan deklomasiya əzbərləyirmiş kimi, müxtəlif hərəkətlər göstərərək oxuyur.

Zaman.

Sən ey meymun sürüsündən insanlığa yüksələn!
Sən ey kühüllərdən çıxıb tunel üçün dağ dələn!
Sən ey coşqun dalğaları beton töküb saxladan!
Sən ey sudan od çıxaran, Arazları toxtadan!

Siz ey pashlı dəmirlərdən canlı motor yapanlar!
Siz ey məftil və heçlikdən elektrik tapanlar!
Siz ey yerin mərkəzinə uzun yollar salanlar!
Siz ey sonsuz fəzalarda dəmir qanad çalanlar!
Siz ey keçmiş yaşayışa ağır balta vuranlar!
Siz ey dəmir qollar ilə yeni həyat quranlar!
Hücum yerin mərkəzində misə, neftə, daş duza!

Hücum göyün ortasında işıq saçan ulduza!
Hücum bütün təbiətə, yerə, suya, ırmağa!
Hücum birgə vurğumuzla məğlub olan torpağa!

Xosməmməd (*səhnəyə çıxır*). Adə, güzgü Zaman, yenə nə meymun kimi atdanıb-düşürsən? Uşaqlar haradadır?

Zaman. Getdilər təzə rejissorun əlindən Həzrət-abbasa ərizə verməyə.

Xosməmməd. Eh, əclaf oğlu əclaf, həmişə bir söz soruşanda gərək əclaflığını göstərəsən (*Getmək istəyir*). Adə, güzgü Zaman! Biri də gəlib ey... mən heç görməmişdim, hələ indicə gördüm, bayırdadır...

Zaman. Kim?

Xosməmməd. O təzə aktrisa da. Amma sən öləsən, zalımın qızı elə gözəldir ki, bir qələm üzünə baxmaq olmur. Elə bil üz-gözündən nur yağır.

Zaman. Gözlə birdən imamdan-zaddan olmasın ha!

Xosməmməd. Eh, əclaf oğlu əclaf, yenə də başladı.

Zaman. Adə, Xosməmməd... səhərdən Təzə-pirin azançısı səni axtarırdı.

Xosməmməd. Neyləyirdi məni?

Zaman. Mən nə bilim? Deyir: Xosməmməd təzə rejissorun əlindən zəncir tərpedəndə, vurub mənbərin qıçın da çıxardıb.

Xosməmməd. Yalançının hələ o mənbər sahibi belindən vursun. Heç Təzəpirin mənbərində zəncir var?! Həzrətabbas haqqı, o qədər deyəcəksiniz ki, axırda meymun kimi ağız-burnunuz əyiləcəkdir. Nə olsun, balam? Təzə rejissor sizin dostunuzdur da. Bizi ki pəsənd eləmir. İyirmi ildir səhnədə ya haqq vururam, indi bir qarış boyuynan gəlib ki, gərək sənə yerimək öyrədəm.

Zaman. Öyrən də, nə olar?.. Belinə balta düşməyib ki...

Xosməmməd. Get, adə... mən sizin hamınıza ac qarına iyirmi il dərs verərəm. Artistliyim artistlik, şairliyim də üstəlik...

Zaman. Adə, Xosməmməd, şalvar satıram.

Xosməmməd. Get adə, əclaf oğlu əclaf, mən bəyəm dəllalzadam? Neçə dənə?

Zaman. Neçə dənə?.. Yüz dənə. Zalım oğlu, Baksayuz-zad deyiləm ki... məvacib almamışıq, pulum yoxdur, bir şalvarım var, satıram da...

Xosməmməd. Canın çixsın, pulun yoxdur, get sən də xalturaya, yüz dənə klub var, bu məxluq getmir... sən hələ yapışımsan bir sınıq güzgünün qu-lağından, çəyirtkə kimi səhərdən axşama kimi atdandır-düşürsən.

Zaman. Adə, ay Xosməmməd... çixış üçün material lazımdır. Belə material yoxdur ey...

Xosməmməd. Bəs bu məxluq haradan tapır? Budur ey, mənim şerim var da, satıram. Sən öləsən, Həzrətabbas haqqı, hələ dünən gecə demişəm, özü də modnı məsələ, qızların pudralanması haqqında. Srağagün Sapan on iki manat verdi, vermədim; sənə səkkiz manata verərəm.

Sapan (*yandan çıxaraq*). Yalan deyir, adə... Öləsən də üç manatdan artıq verməyəcəyəm.

Xosməmməd. Get, adə... əclaf oğlu əclaf. Üç manata bir girvənkə kartof vermirlər. Bu gün-sabah bağdan qayıdandır, hər kimə versəm, on beş manat göydə götürər.

Sapan. Səni Allah döymüşdü. Ağına gələni yığıb doldurmuşsan oraya, nə duzu var, nə mənası, nə vəznı var, nə qafiyəsi. Verirsən xalqın xurduna, baxan kimdir.

Xosməmməd. Sənin öz başınçın, elə şairlər bəyəni ki...

Sapan. Əgər o şerin qafiyəsi bir-birinə düz gəlsə, tüpür mənim üzümə. Eşşək buynuzu kimi heç kökündən qafiyəsi yoxdur.

Xosməmməd. Yalançının atasına lənət! Bu şerin qafiyəsi düz deyil! Mən ölüm, güzgü Zaman, sən də qulaq as, bunu başa sal (*Ciblərini axtarır*). Sənin heç ədəbiyyatdan xəbərini yoxdur ki. İndiki şeirlərdə heç kökündən qafiyə yazmırlar.

Sapan. Heç olmasa, bir mənası olur ki.